

Реформування освітньої галузі зазвичай спричиняє активний пошук дослідниками форм організації освітнього процесу, які дали б змогу реорганізувати модернізовані підходи та зміст через нові способи взаємодії. Зі вступом у дію Концепції НУШ (з 2017 року) ця проблема стрімко актуалізувалася, тому що запровадження освітньої стратегії передбачає створення сучасного освітнього середовища, яке забезпечить необхідні умови, засоби та технології навчання.

Зміст і структура освітнього процесу мають відповідати державними, індивідуальним, соціальним потребам. Парадигма компетентнісного підходу стала основою реалізації Державних стандартів початкової освіти та базової середньої освіти.

Традиційно основною структурною одиницею і формою організації освітнього процесу був, є і буде УРОК, призначення якого – досягти визначеної мети у процесі взаємодії певного складу учнів та вчителів у певний відрізок часу. Однак, траєкторія освіти змінюється, УРОК як середовище «суб'єкт-суб'єктові та полісуб'єктові взаємодії», а саме: співпраця, співтворчість учнів та учителя, набуття ними не лише пізнавального, а й соціального досвіду; урахування впливу предметного й інформаційного середовища.

Новий державний стандарт, який базується на формуванні ключових і предметних компетентностей та наскрізних умінь передбачає вибудовування освітнього процесу з «відкритою архітектурою» і створення багатокомплектного освітнього середовища. Саме тому тема ПЕДАГОГІЧНИЙ ДИЗАЙН над актуальна.

Дизайн – вміння проєктувати. Задум, вид діяльності пов'язаний із проєктуванням предметного світу. У сучасному світі чимало досліджень з теми педагогічного проєктування і базуються вони на таких принципах:

- Привернення уваги учнів
- Пробудження інтересу до теми
- Донесення цілей і завдань
- Формування ланцюжка асоціацій з наявними та новими знаннями
- Утримання отриманого матеріалу в довгостроковій пам'яті
- Конструктивний зворотній зв'язок
- Оцінка
- Перенесення практичних навичок в нові умови

Не тільки у всьому світі тема педагогічного дизайну є актуальною, зазвичай в українській дидактиці теж велися пошуки оптимального планування уроку, однак термін «ДИЗАЙН» уроку з'явився нещодавно. Зараз активно послуговуються ним при конструюванні середовища за Концепцією НУШ.

Щодо універсального середовища в освітньому процесі, тут набуває актуальності саме інклюзивне навчання, доступність, безбар'єрність, безпека, простір для учасників освітнього процесу.

Поняття «педагогічний дизайн» це діяльність та створення навчального заняття, уроку, курсу на основі вивчення потреб учасників освітнього процесу та з використанням(впровадженням) новітніх розробок педагогічної та психологічної науки, що включає постановку цілей відповіді до яких добирається контент, формат, інструменти навчання й способи оцінювання.

Уміле використання вчителем розробленого педагогічного дизайну надає можливість синхронізувати очікувані результати, критерії досягнення цілей, навчальний досвід, ресурси що працюють як єдиний механізм, а навчання та навчальний матеріал зробити більш привабливим, ефективним та результативним.

Сучасний педагогічний дизайн спрямований на потреби учасників освітнього процесу, включає сприймання цілей та індикаторів досягнення результату, на добір відповідного контенту(матеріалу) формату та інструментів навчання, способи оцінювання які вчитель добирає з урахуванням новітніх досягнень особливостей навчання.

У нових умовах цифрової інформації вчитель стає керівником інформаційного потоку, керує процесом, а не передає знання, тож з-поміж різних ролей важливою є роль учителя, яка вибудовує урок на рівні задуму, проєктуючи ефективний процес навчання.

Професійний стандарт вчителя чітко визначає головну роль вчителя – організація навчання шляхом формування ключових компетентностей, підвищення їх мотивації та підготовка до реального життя.

Сучасний педагог – виконує роль освітнього дизайнера(архітектора), уміло продумує структурні елементи уроку, їх зв'язки, можливості зміни й комбінування.

Пропонуємо розглянути таблицю, де навчальна одиниця ЕПЗОД (етап уроку) який має місце на кожному уроці і може модифікуватися в залежності від типу уроку.

Дії вчителя в процесі створення дизайну навчального заняття	
Епізод. Ключове запитання	Дії освітнього дизайнера
Епізод 0. Хто мої учні? Які вони? Які їхні потреби? Які ресурси мають колеги, учні, спільнота, мережа Інтернет?	Пошук інформації про особливості учнів Дослідження сфери зацікавлення учнів Пошук можливостей для взаємодії з іншими вчителями
Епізод 1. Як учні розуміють звідки й куди рухатись далі?	Оприєвлення цілей Підсилення актуальності змісту Продумування показників досягнення цілей Введення в контекст попередніх і наступних знань
Епізод 2. Як і коли залучити учнів до зацікавлення темою?	Використання когнітивних «гачків» Залучення учнів до діяльності, утримування уваги Створення інтриги до уроку Досягнення ефекту очікування, несподіваної розв'язки Мотивація до активного навчання
Епізод 3. Як учні розуміють зміст через дію? Як організувати активне здобуття знань? Які інструменти допоможуть організувати пізнавальну активність?	Добір навчальної стратегії Планування навчальних фрагментів, переходів, темпу Продумування «шарнірних» запитань Організації активного здобуття знань Добір інструментів для осмислення змісту учнями Забезпечення досвіду роботи з різним контентом
Епізод 4. Як учні будуть «шліфувати» знання та «відточувати» вміння?	Пошук способів інтеграції знань, розвитку наскрізних умінь і ключових компетентностей. Знаходження різних перспектив погляду на основну ідею Створення можливостей для переосмислення, експериментування зі знаннями, пошук власних сенсів, власного стилю навчання
Епізод 5. Як учні усвідомлять свій поступ і оцінюватимуть його?	Планування способів обдумування учнями власного навчання Пошук інструментів формуального оцінювання Створення позитивного налаштування на майбутній поступ

Дизайн сучасного уроку має враховувати потреби учня, його індивідуальні особливості. Але, ми, вчителі, дотримуємося стандартів змісту та розуміння (за винятком учнів ООП), диференціювати можна інструменти (способи здобуття знань), можна процес (як працюють учня, групова, фронтальна тощо), продукт (як учні демонструють результати навчання)

Роль вчителя як педагогічного дизайнера є актуальною з огляду на освітні цілі, які прописані у нормативних документах. Запитання стимулюють до пошуку оптимальних способів формування в учнів предметних, ключових компетентностей, наскрізних змістових ліній, сприяють поступовій зміні цінностей переконань педагога стосовно ролей учасників освітнього процесу.

Планування уроку відповідно до
принципів освітнього дизайну

Ф.Т. Бондаренко

Планування уроку відповідно до
принципів освітнього дизайну

- Компетентнісний підхід - спрямованість освітнього процесу на формування й розвиток ключових (базових, основних, надпредметних) і предметних компетентностей особистості.
- Поняття "компетенція" традиційно вживається у значенні "коло повноважень";
- Компетентність – обізнаність, авторитетність, кваліфікованість.

Три рівні компетентностей

- **Предметні** – формуються засобами навчальних предметів.
- **Міжпредметні** – належать до групи предметів або освітніх галузей.
- **Найбільш універсальними є ключові компетентності**, які формуються засобами міжпредметного і предметного змісту.

Основні складові компетентності

- **По-перше, знання**, але не просто інформація, а швидко змінювана, динамічна, різноманітна, яку треба вміти знайти, відсіяти від непотрібної, перевести у досвід власної діяльності.
- **По-друге, вміння використовувати це знання у конкретній ситуації**; розуміння, яким чином добути це знання, для якого знання який метод потрібний.
- **По-третє, адекватне оцінювання - себе, світу, свого місця в світі, конкретного знання**, необхідності чи зайвості його для своєї діяльності, а також методу його здобування чи використання.

10 ключових компетентностей

- Спілкування державною мовою
- Спілкування іноземними мовами
- Математична компетентність
- Основні компетентності у природничих науках і технологіях
- Інформаційно-цифрова компетентність
- Уміння вчитися впродовж життя
- Ініціативність і підприємливість
- Соціальна і громадянська
- Обізнаність і самовираження у сфері культури
- Екологічна грамотність і здорове життя